

UČENÍ

PHDR. NATÁLIA BEHARKOVÁ, PH.D.

osnova

Učení:

- Definice
- Faktory
- Typy
- Způsoby

Učení

- ❖ univerzální jev
- ❖ schopnost učení – vrozená, souvisí se zvládnutím mechanismu řeči a funkci paměti

„Znamená získávání zkušeností, utváření a pozměňování jedince v průběhu jeho života. Naučené je opakem vrozeného. ...životní úloha lidského učení je v získávání předpokladů pro aktivní vyrovnávání se s přírodním a společenským životním prostředím.“
(Čáp, J. a Mareš J. Psychologie pro učitele, s. 80)

Učení

V širším smyslu

- proces, v němž organismus získává individuální zkušenosti, učí se přizpůsobovat novým životním podmínkám a učí se novým formám chování
- probíhá neustále, spontánně

V užším smyslu

- činnost edukanta **záměrně** navozená soustavou požadavků z vnějšku; Výsledkem je osvojení **vědomostí, dovedností a návyků**, ale také utváření postojů a získávání určité hierarchie hodnot.

(Hartl, 1999)

Faktory ovlivňující učení

Faktory napomáhající učení

- **Motivace** (z lat. movere, hýbati, pohybovati) pohnutka, která podněcuje jednání člověka; usměrňuje naše chování a jednání pro dosažení určitého cíle;
vnitřní (jedinec vnímá) a *vnější* (hrozba trestu, možnost odměny)
- **Pohotovost** (připravenost, ochota) učit se – projev motivace v určitém čase
- **Zpětná vazba** – pozitivní, negativní
- **Sestavení poznatků** – od jednoduchých k složitějším (individuální posouzení); začátek a konec poznatků (nejlépe zapamatovatelné)
- **Rozsah učiva/poznatků** – čím více poznatků – tím delší čas na osvojení a horší zapamatování
- **Opakování** – klíčových pojmů/faktů – pomáhá zapamatování si novo naučených věcí (interval mezi naučením se a využitím naučeného v praxi!) (▲ aplikace inzulínu sám již v nemocnici/až doma)
- **Smysl poznatků**
- **Optimální prostředí na učení** (+ soukromí)

Faktory brzdící učení

- úzkost P/K, emoce
- fyziologické překážky – akutní nemoc, bolest
- věk – involuce tkání, prognóza, biorytmus,
- kulturní bariéry (jazyk, žebříček/protichůdnost hodnot...)

- iatrogenní překážky (ZP – rychlé tempo, ignorace P/K poznámek, přílišný zájem aj.)

Druhy učení I.

- **Podmiňování** – využívá mechanismus podmíněných reflexů (asociací), kdy podnět spojíme s jeho posilňováním, čím se vytváří zpevněné dočasné spoje
 - klasické (▲ Ivan Petrovič Pavlov; strach z bolesti - syndrom bílého pláště)
 - operantní (instrumentální) - spojené s činností subjektu (odměna/trest; pokus/omyl)
Watson - **studie "malého Alberta"**
 - zástupné - subjekt se učí prostřednictvím zkušeností někoho jiného, učí se tedy zástupně.

- **Senzomotorické** - osvojení si pohybových dovedností (různé druhy sportovních, manipulačních a pracovních činností; únava, strach, delší pauza jsou negativa)

(seznámit s dovednostmi, rozfázovat pracovní úkol, upozornit na nejdůležitější aspekty dovednosti, upozornění na chybu, důsledný nácvik; zpřesňování a zrychlování činnosti, motivace jedince ▲ studie

Video <https://www.youtube.com/watch?v=FMnhyGozLyE>

Zdroj: <http://www.20min.ch/diashow/151840/56E8A86567E13212768C0BF8BEB6FF0E.jpg>

Druhy učení II.

- **Verbální** – výsledkem je VĚDOMOST; info – vhodná metoda, srozumitelný výklad obsahu, přizpůsobení věku a indiv. schopnostem jedince

Postup při osvojování látky verbálního charakteru:

1. *Seznámení s celým obsahem.*
2. *Rozdělení látky na celky.*
3. *Osvojování látky po částech.*
4. *Opakování látky vcelku, přičemž klást důraz na vztahy mezi prvky.*
5. *Vytváření návaznosti na dříve osvojené vědomosti.*

- **Pojmové** – osvojení si pojmů a logických operací (rozvíjí myšlení jedince)

Druhy učení III.

□ **Řešení problému** – poznáme výsledek (cíl řešení), neznáme postup, jak se k němu dopracovat.

s fixním koncem – pouze 1 řešení – konvergentní myšlení

s volným koncem – více řešení - divergentní

1. *Seznámit s problémem.*
2. *Rozbor problému (sbírání a třídění informací).*
3. *Vlastní řešení.*
4. *Nalezení řešení.*
5. *Kontrola – evaluace řešení, zdokonalení řešení.*

Druhy učení IV.

□ Sociální učení –

psychologický mechanismus socializace; sociální posilňování

(odměna/trest ▲ kočky klec jídlo); nápodoba=imitace chování (▲ BOBO panenka

<http://i-psychologie.blog.cz/1410/bobo-doll-experiment-a-bandura>) identifikace (▲ být jako on“ a nebo naopak „jen nebýt jako on)

Oblasti učení (dle Blooma, 1956)

- **Kognitivní** (mentální) – zahrnuje intelektové schopnosti (myšlení, poznání, porozumění).

Uplatnění při vzdělávání

- **Afektivní** – zážitky, emoce, zájmy, postoje a hodnoty, sociálně-komunikační dovednosti

Uplatnění při výchově

- **Psychomotorické** – (zručnosti a návykové dovednosti) motorická zručnost, používání pomůcek a zařízení, obsluha přístrojů.

Uplatnění při praktickém cvičení

Doporučení při učení

- motivace
- poznat cíl
- kontinuálnost učení, opakování nabitých poznatků a zkušeností
- střídání činností

- vhodné prostředí (architektonické, ergonomické, akustické, hygienické – osvětlení, vytápění, větrání; atmosféra, klima)

Učební styl

- postup při učení, kt. člověk v daném období preferuje
- závisí na aktuálním obsahu učení
- postup, kt. vnímáme jako optimální (vyhovuje nám)
- změna stylu je možná, ale nesnadná
- souvisí se strategií a taktikou učení

Učební styl – dělení podle motivace a záměru

Povrchový styl učení

kdo se učí tímto stylem:

- učení ho nebaví,
- učí se, protože musí a protože chce mít učení brzo za sebou,
- text se snaží naučit nazpaměť.
- Výsledek - malé/žádné porozumění učiva a to, co se naučí, zanedlouho zapomene.

Učební styl – dělení podle motivace a záměru

Hlubkový styl učení

- motivací je zájem o něco nového, učení je baví a mají o něj zájem z vlastního popudu,
- dané učivo se snaží pochopit a porozumět mu, probíranou látku si dobře pamatují.

Učební styl – dělení podle motivace a záměru

Strategický styl učení

- jedinec se snaží získat co nejlepší známky, další motivací pro ně je soutěž s ostatními, snaží se využívat své „vychytralosti,“ učení je ale nezajímá,
- na učivo se připravují podle nároků učitele, u kt. ke zkoušení dochází – pokud jde o benevolentního učitele, učí se povrchním stylem učení, u náročného učitele se učí do hloubky.

Resumé dle motivace a záměru

Úspěšní jedinci:

- kombinují hloubkový a na výkon zaměřený (strategický) přístup,
- jsou vysoce motivovaní a dokáží účelně využívat plánovací strategie.

Neúspěšní:

- s nízkou motivací, kteří inklinují k povrchovému přístupu

Typ učení

- Vizuální
- Auditivní
- Kinestetický

Vizuální typ

- nejlépe se učí očima, má rád diagramy, grafy, rád k učení sleduje videa. Většinou jsou dobří ve čtení (přirozeně rychlí a mají dobré porozumění).
- během hodiny rád sleduje tváře ostatních, pozoruje jejich mimiku. Lépe si pamatuje věci, které vidí , než ty které slyší. Nevadí mu otravné zvuky typu (mlaskání, smrkání, kašláni, hlasité dýchání). Raději si čte sám, než aby mu někdo předčítal.

Používání výrazů dle typu

Vizuální:

- „To nevypadá dobře.“ „Už jsem si o tom udělal představu.“
- „Pamatuji si obličej, ale ne vždy jména.“
- „Je pro mě důležité se dobře oblékat.“
- „Chci mít kolem sebe obrazy a barvy.“
- „Rád/a vybírám a nakupuji očima.“

Auditivní typ

- Nejlépe se učí při poslouchání. Má rád audionahrávky a rád poslouchá příjemné hlasy druhých lidí. Libuje si v diskuzích. Raději poslouchá výklad učitele než aby si sám četl knížku.
- Velmi lehce ho vytočíte rušivými zvuky (mlaskání, smrkání, kašláni, hlasité dýchání). Lépe si pamatují věci, které slyší.
- Rád si pročítává poznámky nahlas. I když čtou potichu, vždy se vnitřně slyší, jako by četli nahlas. Většinou jsou dobří řečníci.

Používání výrazů dle typu

Auditivní:

- „To zní dobře.“ „Slyším, co říkáš.“
- „Rád/a mluvím a myslím si, že mám dobře znějící hlas.“
- „Rád/a telefonuji.“
- „Někdy mluvím sám/sama se sebou, když jsem o samotě.“
- „Rád/a se obklopuji hudbou.“

Kinestetický typ

- Se nejlépe učí, když něco dělá. Aby něco pochopil, musí si na to šáhnout a vyzkoušet si to. Rádi s něčím manipulují, skládají.
- Učení jim jde rychleji, když si mohou věci vyzkoušet na vlastní pěst. Je pro ně typické, že píšou a mluví pomaleji. Velmi často se lidí dotýkají během konverzace.
- Velmi často jsou to dobří sportovci. Během konverzace hojně gestikulují

Používání výrazů dle typu

Kinestetický:

- „Mám pocit, že...“ „Nechápu to.“
- „Používám hodně gest, když mluvím.“
- „Rád/a si při pozdravu s lidmi podávám ruce a dotýkám se jich.“
- „Je pro mě těžké sedět v klidu a nevtět se.“
- „Práskám dveřmi nebo házím věcmi, když se zlobím.“

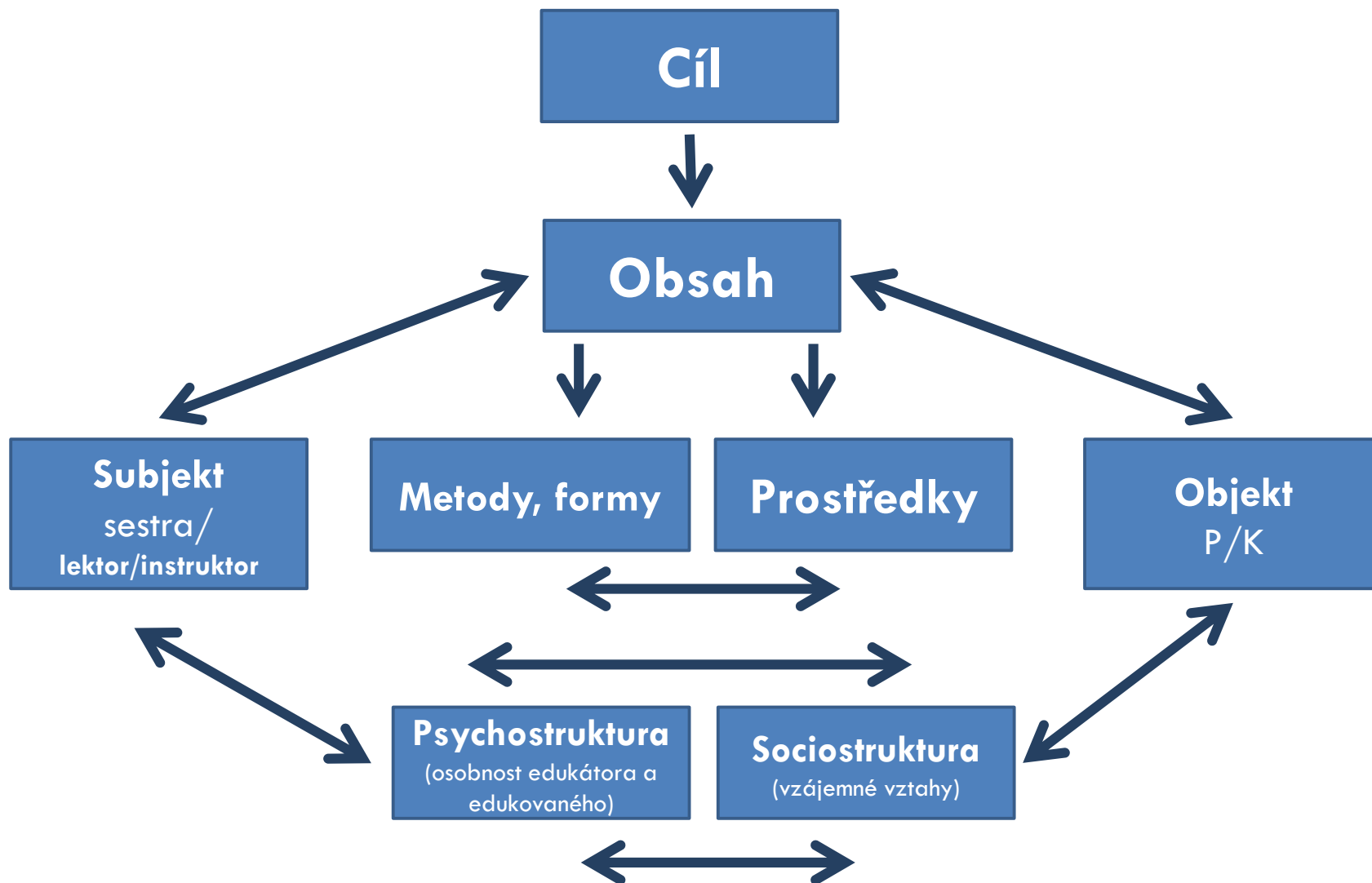

VIZUÁLNÍ	AUDITIVNÍ	KINESTETICKÝ
Plakáty	YouTube videa	Zapisování
Myšlenkové mapy	Diktafon	Přepisování poznámek
Lepicí papírky	Diskuze	Hry
Zapisování	Otázky/Odpovědi	Učení se v pohybu
YouTube videa	Mnemotechnické pomůcky	Čmárání
Barevné zvýrazňovače	Písničky/Rýmy	Přehrávání situací
Časové osy	TV/Rádio programy	Sledování slov prstem
Seznamy	Studijní skupiny	Multimediální programy
Facebookové profily	Čtení nahlas	Cestování a návštěvy
Kartičky	Poslouchání audioknih	Vytváření projektů
Tabulky, grafy, diagramy	Poslouchání hudby při opakování	Výroba plakátů a dalších pomůcek při opakování

Vzdělávání

- **Kojenec, batole** - (rodič/učitel, bezpečí), pravidelný režim – pocit jistoty; důležité zapojení všech smyslů; sebeprosazení (Ne)
- **Předškolní věk** – A proč? – odpovědi stručné, přiměřené
- **Školní věk** – učení v bloku, střídání činností, vysvětlení (má splnit jejich očekávání – mají ho pochopit), snaha dělat věci správně
- **Adolescenti** – nejlépe chápou tehdy, pokud z toho plynou výhody
- **Mladí lidé a střední věk** – zdraví samozřejmost; dospělí – již vnímají problémy, kt. mohou plynout z nevhodného životního stylu
- **Starší dospělí** – touha udržet zdraví a soběstačnost(ti, kt. preferují péči o sebe od jiných, stěží přijmou snahu osvojit si nové návyky posilující soběstačnost
reakční čas delší, přesnost, hluk, vidění, smyslová involuce (čuch, chuť, hmat a jemná motorika), výbavnost, vštípivost

Podmínky a vztahy v didaktickém procesu v ošetrovatelství (Kuberová, 2010)

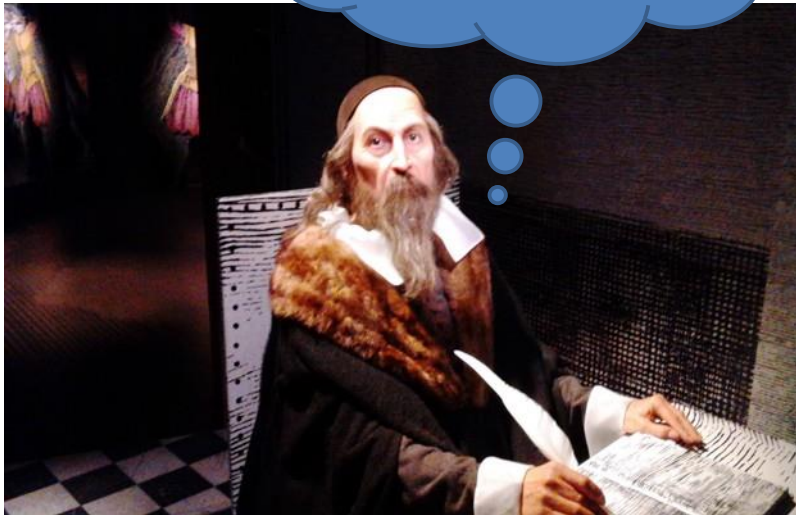
Edukační proces

Tu bakalářskou práci zpracujete takhle....

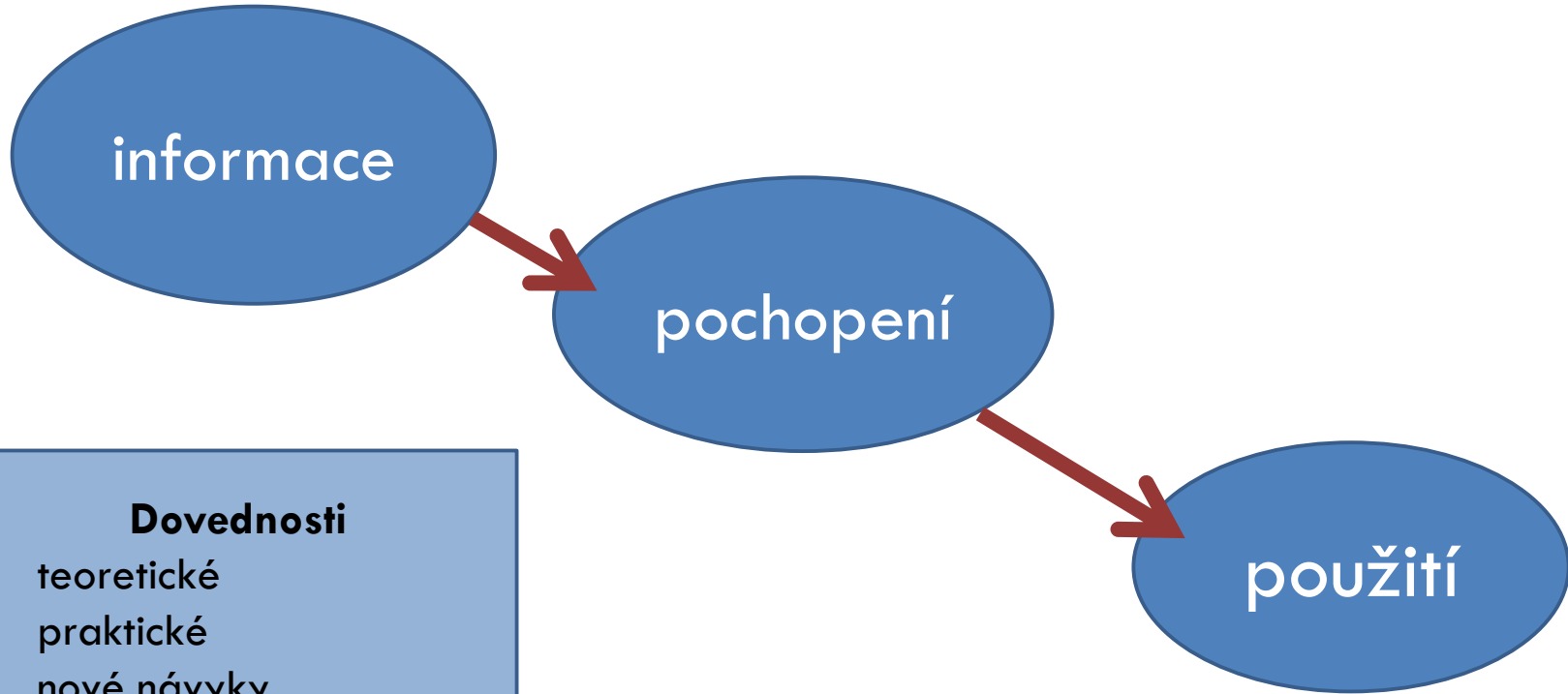

Vyučující
Učící se
Učení
pokud absence nelze hovořit o EP

Edukační proces

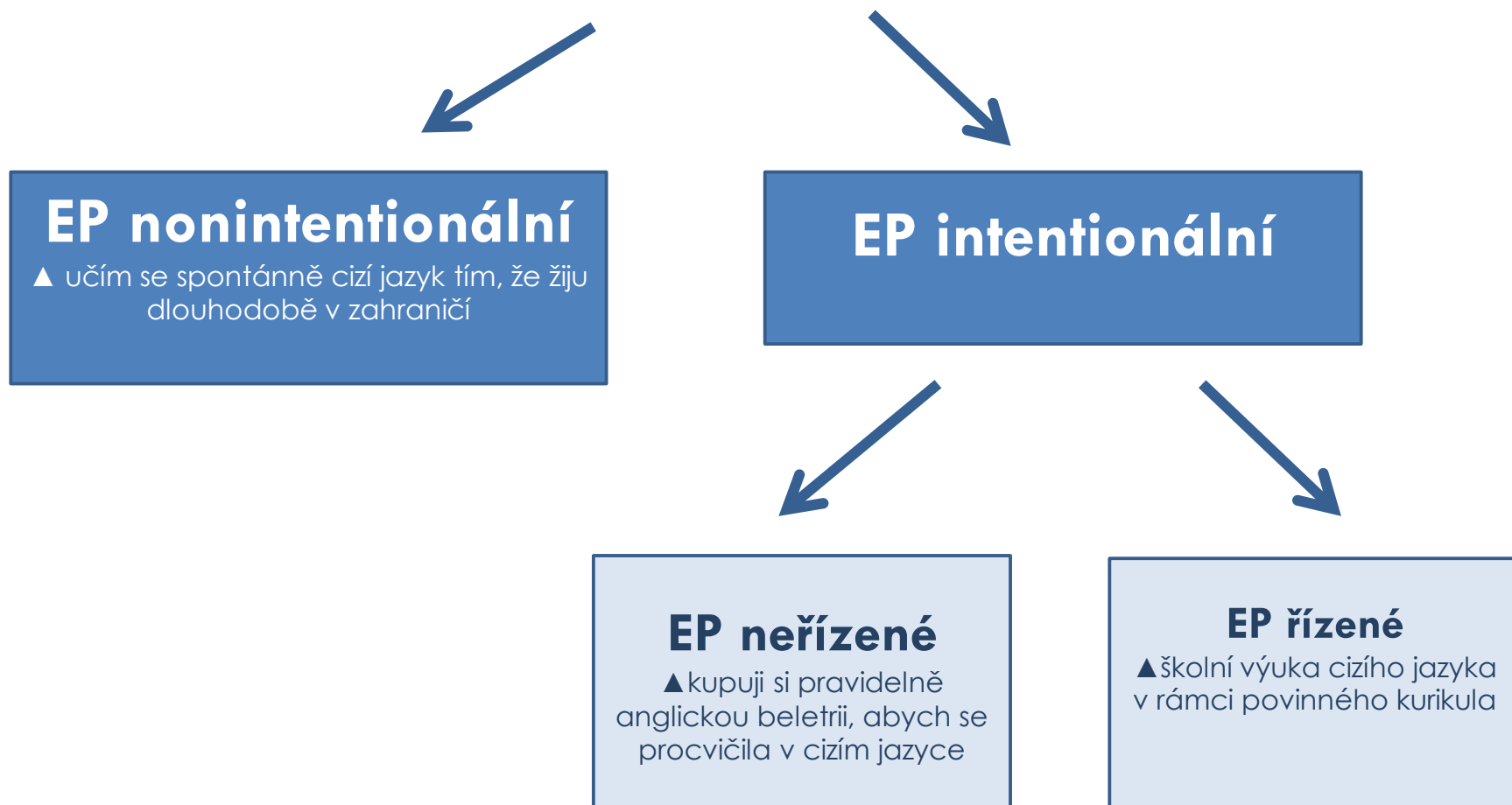
= jakákoli činnost, jejímž prostřednictvím
nějaký subjekt (T) instruuje (vyučuje) a
nějaký subjekt (P) se učí

- vede lidi k pochopení zdraví a nemoci
- učí zdravému/žádoucímu chování, hyg. návykům, stravovacím zvyklostem, vyhýbání se rizikům
- poznání svého zdravotního stavu, event. odchylek (TK, glykémie, cholesterol v krvi...)
- první pomoc
- poradit si s prvními příznaky nemoci u členů rodiny ...

záměrný, směřující úmyslně k nějakému cíli, snažící se a usilující o nějaký cíl

▲ Edukační procesy podle míry **intentionality**

Edukační procesy

Typy:

- **Bezděčné** (náhodné, spontánní učení) – čtení novin, sledování pravidelného programu o módě...
- **Intencionální** (záměrné) učení – uvědomujeme si dobu i délku učení

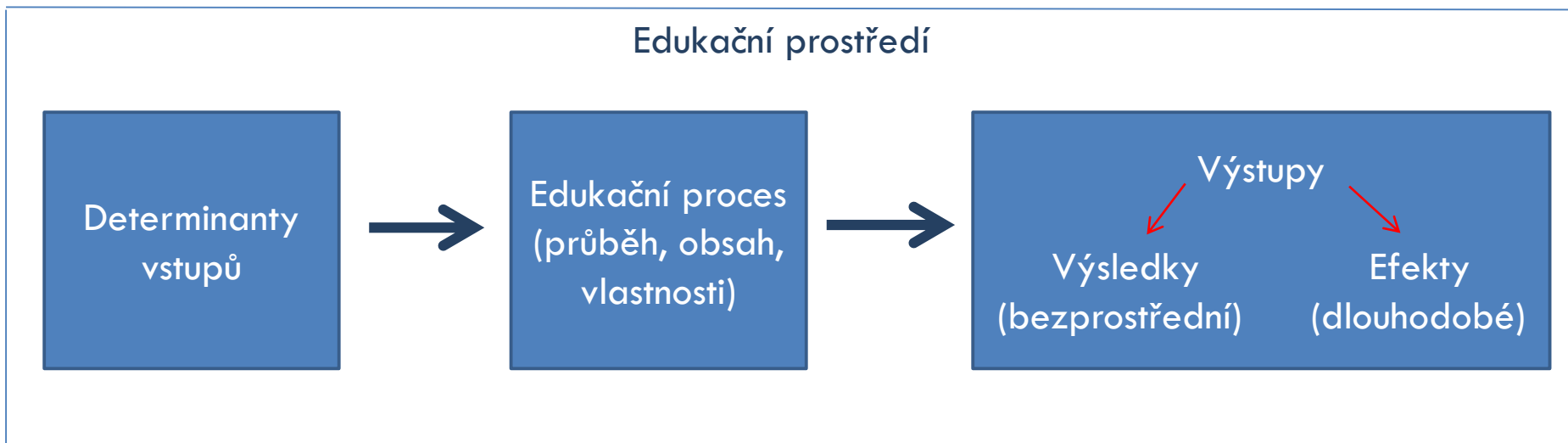
Dispozice - vnitřní dispozice (gramotnost, IQ, motivace...)

- vnější (učební text, PC...)

- **Řízené** učení – učení regulováno, organizováno z vnějšku

Interakční model edukačního procesu

Geografické, sociální, ekonomické, politické prostředí

Literatura:

- Bastable S., *Essential of patient Education*, Jones & Bartlett Learning, 2005, s. 502 ISBN-13: 978-0763748425
- Bradbury A, *Jak úspěšně prezentovat a přesvědčit*, 2001, s. 40-41
- Juřeníková, P., *Zásady edukace v ošetrovatelské praxi* Praha: Grada, 2010, s. 80 ISBN 978-80-247-2171-2
- Magurová D., Majerníková Ľ. *Edukácia a edukačný proces v ošetrovatel'stve*, Martin: Osveta, 2009, s. 155, ISBN 978-80-8063-326-4
- Mareš, J. „*Styly učení žáků a studentů*“, Portál, 1998
- Nemcová J., Hlinková E. *Moderná edukácia v ošetrovatel'stve*, Martin. Osveta, 2010, s. 259, ISBN 978-80-8063-321-9

Literatura:

- Průcha Jan *Pedagogická encyklopedie*, Praha: Portál, 2009, s. 936, ISBN 978-80-7367-546-2.
- Průcha, J. *Moderní pedagogika*, 5. aktualiz. a doplněné vydání, Praha: Portál, 2013, ISBN 978-80-262-0456-5.
- Raudenská J, Javůrková A. *Lékařská psychologie ve zdravotnictví*, Praha: Grada, 2011, s. 304 ISBN 978-80-247-2223-8.
- Závodná V. *Pedagogika v ošetrovatel'stve*, Martin: Osveta, 2005, s. 117, 808063193X
- Jaký je váš styl učení? (test) <http://englishquickies.com/jaky-je-vas-styl-uceni-test/>
- Zjistěte jaký jste studijní typ a využijte toho ve svůj prospěch! <http://jakserychlenucit.cz/studijni-typ/>